

استاندارد آموزش‌های ترویجی

بهداشت و بیماری‌های دام

(بهداشت دام و جایگاه)

موضوع:

آشنایی با نحوه ساخت و

بهربرداری از حمام ضد کنه دام

معاونت ترویج و مشارکت مردمی

دفتر ترویج

۱۳۷۹

۵/۴/۱۸
۹۹

۱۰
۵۳
۱۰

مقدمه :

با توجه به اینکه قسمت اعظم دام‌های موجود در کشور به شکل سنتی و در روستاها پرورش داده می‌شوند و محدودیت امکانات اقتصادی در روستاها، کنترل و پیشگیری از بیماری‌های عفونی از اهمیت خاصی برخوردار است. بیماری‌های عفونی واگیردار، بیماری‌های هستند که توسط میکروب‌ها و ویروس‌ها در دام بوجود می‌آیند. و عامل بیماری از طریق مختلف انتقال یافته و سبب گسترش بیماری در گله می‌گردد. این بیماری‌ها علاوه بر آنکه باعث کاهش در کیفیت و کمیت تولیدات در دام می‌شوند باعث ایجاد تلفات در گله شده و خسارات اقتصادی برای دامدار و در دید وسیع‌تر برای سرمایه‌های کشور به همراه داشته باشد.

معرفی موضوع :

موضوعی آموزشی ترویجی است که با افزایش آگاهی و نیز مهارت‌های علمی و عملی در زمینه تعدادی از بیماری‌های مهم عفونی و واگیردار و روش‌های پیشگیری و کنترل این بیماری‌ها در فراگیران همراه می‌باشد.

اهمیت و ضرورت :

بیماریهای عفونی بسته به شدت و نوع بیماری، ضایعات و تلفانی را در گوسفند و بز باعث می‌شوند که می‌تواند کاهش ارزش اقتصادی گوشت، شیر، پشم را سبب شود. غالباً شدت واگیری و سرایت بعضی از این بیماریها نظیر بیماری آبله گوسفندی بالا می‌باشد تا ۷۵٪ که در این موارد هزینه‌های مربوط به دارو، درمان و مرگ و میر و نیز اتلاف نیروی انسانی نیز مطرح است. براساس تحقیقات صورت گرفته خسارت ناشی از بیماری خصوصاً در بره‌ها و بزغاله‌های قابل ملاحظه است. همچنین بیماری آبله سبب خسارات و ضایعات حدود ۱۰٪ پوستهای تولیدی گوسفند و بز می‌گردد. و با توجه به اینکه کشور ما نیز یکی از کانون‌های بیماری است و بیماری در کشور بومی است تقریباً هر ساله رخداد بیماری ضرر و زیان قابل توجهی را به همراه دارد. (خسارات ناشی از افت وزن لاشه، کاهش تولید پشم، سقط جنین) پائین بودن سطح بهداشت و عدم رعایت اصول صحیح بهداشتی در دامداری‌های سنتی باعث شده بیماری‌ها به صورت یک مشکل اساسی سلامتی دام را تهدید کنند که پی‌آمدن وارد آمدن خسارات اقتصادی فراوان است. لذا ضروری به نظر می‌رسد با افزایش سطح آگاهی دامداران در جهت کاهش ضایعات دامی گامی اساسی برداشته شود.

اهداف آموزشی :

الف - هدف کلی :

افزایش آگاهی و مهارت‌های علمی و عملی فراگیران نسبت به شناخت تعدادی از بیماری‌ها مهم و آشنائی با روش‌های پیشگیری از بیماری‌ها.

ب - اهداف جزئی :

- ۱- افزایش آگاهی و دانش فراگیران در زمینهٔ ورم پستان، ساختمان سم، بیماری‌های شُم و روش‌های پیشگیری.
- ۲- افزایش آگاهی و دانش فراگیران در زمینهٔ سقط جنین و عوامل مهم ایجادکنندهٔ آن.
- ۳- افزایش آگاهی و دانش فراگیران در زمینهٔ عوامل عفونی ایجادکنندهٔ اسهال عوارض ناشی از اسهال در دام.
- ۴- افزایش آگاهی و دانش فراگیران در زمینهٔ واکسیناسیون به موقع و اهمیت آن در پیشگیری از بیماری و کاهش ضایعات و تلفات.
- ۵- افزایش آگاهی و دانش پرورش دهندگان دام در زمینهٔ علل عفونی مرگ و میر ناگهانی در دام.

ج - اهداف رفتاری :

فراگیر در پایان آموزش باید بتواند

- ۱- عوامل مهم ایجادکننده ورم پستان و روشهای کنترل و پیشگیری از آن را انجام دهد.
- ۲- عوامل مهم ایجاد کننده بیماریهای شُم را نام ببرد و روشهای کنترل و پیشگیری آن را انجام دهد.
- ۳- بیماریهای مهم ایجاد کننده سقط جنین در دام را نام برد و روشهای مقابله با آن را انجام دهد.
- ۴- بیماریهای مهم ایجاد کننده اسهال در دام تازه متولدشده را نام برد و روشهای مقابله با آن را انجام دهد.
- ۵- بیماریهای مهم ایجاد کننده دام بالغ را نام برد و روشهای کنترل و کاهش عوارض ناشی از اسهال را نام ببرد.
- ۶- اهمیت واکسیناسیون به موقع در دام را توضیح دهد و آن را عمل نماید. (تأثیر آن در کنترل و پیشگیری از بیماریها)

ویژگیهای فراگیران :

- با توجه به محدودبودن زمان آموزش لازم است افرادی که حداکثر شرایط پذیرش را دارند انتخاب و آموزش داده شوند.
- بنابراین ویژگیهای اصلی فراگیران عبارت است از :
  - حتی الامکان دارای سواد خواندن و نوشتن باشند.
  - حداقل دارای ۲۰ و حداکثر ۶۰ سال سن باشند.
  - پرورش دهندگان گوسفند و بز باشند.

ویژگیهای آموزشگر :

- نسبت به موضوع تسلط کامل داشته باشند.
- حتی الامکان از افراد بومی و با گویش محلی آشنایی داشته باشد.
- از نظر تحصیلات باید دارای مدرک تحصیلی دکتری یا فوق دیپلم دامپزشکی باشد.
- حتی الامکان آشنا به فنون تدریس و آموزش بزرگسالان باشد.

مدت آموزش :

بطورکلی زمان آموزش برای فراگیران در رابطه با موضوع فوق ۲۷۰ دقیقه پیش بینی شده است. (۲۷۰ دقیقه نظری و — دقیقه عملی).

مکان و زمان ارائه آموزش:

الف - مکان:

جهت آموزش فراگیران لازم است مکان در نظر گرفته شده نزدیک به محل کار فراگیران باشد تا آنها جهت آموزش دیدن مشکلات مربوطه را نداشته باشند. در هر صورت مکان باید شرایط لازم از جمله نور، تهویه مناسب و وسعت کافی به تعداد نفرات شرکت کننده، آرامش و ... را دارا باشد با توصیف‌های فوق یکی از مکانهای زیر پیشنهاد می‌گردد:

- مدرسه روستا
- مسجد روستا
- مرکز ترویجی
- مرکز آموزش جهاد

ب - زمان:

با توجه به شرایط محیطی منطقه و فعالیت‌های فراگیران پیشنهاد می‌گردد استان متناسب با اوقات فراغت فراگیران اقدام به آموزش فوق نماید.

ارزیابی میزان آموخته‌های فراگیران

در هر برنامه آموزشی بمنظور بررسی وضعیت و میزان آموخته‌های فراگیران ارزیابی صورت می‌گیرد. ارزیابی آموخته‌های عملی بصورت انجام عملیات و ارزیابی آموخته‌های نظری بصورت کتبی صورت می‌گیرد. ارزیابی در دو مرحله صورت می‌گیرد:

۱- ارزیابی قبل از شروع آموزش: آموزشگر برای سنجش دانش و تجارب فراگیران باید براساس سرفصلهای آموزشی فوق بمنظور تعیین رفتار ورودی فراگیران آزمون کتبی یا شفاهی بعمل آورد.

۲- ارزیابی در پایان آموزش: در پایان آموزش آموزشگر برای سنجش آموخته‌های فراگیران براساس سرفصلهای آموزش فوق بمنظور تعیین رفتار حاصل شده در فراگیران آزمون کتبی یا شفاهی بعمل می‌آورد.

تذکر: سئوالات پیوست فقط بعنوان نمونه سؤال توسط تهیه کننده چارچوب طراحی گردیده که آموزشگر ملزم به استفاده از این سئوالات نمی‌باشد.

نمونه سؤالات ارزیابی فراگیران

- ۱- علل مرگ ومیر ناگهانی در گوسفند را نام ببرید؟
- ۲- عوامل مهم ایجاد کننده اسهال در گوسفند را نام ببرید؟
- ۳- علل مهم بیماری فوریت رات را بیان کنید؟
- ۴- بیماریهای مهمی که سبب سقط جنین در گوسفند می شوند را نام ببرید؟
- ۵- عوامل مهم ایجاد کننده ورم پستان در میش را نام ببرید؟
- ۶- چهار بیماری عفونی مهم در گوسفند را نام ببرید؟

جدول الگوی آموزش

ردیف	عنوان سرفصل	روش اجرا		روش ارائه مطالب	رسانه‌های آموزشی	لوازم و تجهیزات مورد نیاز
		نظری	عملی			
۱	آشنائی مختصر با ساختمان پستان، عوارض ایجاد کنندهٔ زورم پستان، عوامل تسریع کنندهٔ بیماری علائم بیماری دام	۳۰ دقیقه		سخنرانی - پرسش و پاسخ	۱- وایت برد ۲- فیلم آموزشی ۳- اسلاید	—
۲	آشنائی با روش‌های کنترل و پیشگیری از زورم پستان و خسارات اقتصادی ناشی از آن	۲۵-		.	۱ و ۲ و ۳	—
۳	آشنائی مختصر با ساختمان شرم، بیماریهای شرم، علائم بیماری در دام، عوامل تسریع کنندهٔ بیماری	۲۵-		.	۱ و ۲ و ۳	—
۴	آشنائی با روش‌های کنترل و پیشگیری از بیماری‌های شرم (شرم درد)	۳۰-		.	۱ و ۲ و ۳	—
۵	آشنائی مختصر با بیماریهای مهمی که سبب ایجاد سقط جنین در دام می‌شوند (عال عفونی)	۲۵-		.	۱ و ۲ و ۳	—
۶	آشنائی مختصر با عوامل عفونی ایجاد کنندهٔ اسهال در دام بالغ و کاهش عوارض ناشی از آن	۳۰-		.	۱ و ۲ و ۳	—
۷	آشنائی با اهمیت واکسیناسیون به موقع دام‌ها در پیشگیری مؤثر از بیماری‌های میکروبی	۲۵-		.	۱ و ۲ و ۳	—
	جمع ساعت تدریس	۲۷۰-				